

برآورد تهدیدات نظامی آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران در بیانات مقام معظم رهبری مد ظله العالی

مهدی اسمعیلی^۱

جعفر معتمد^۲

جلیل نظام اسلامی^۳

چکیده:

این مقاله در مقام پاسخ به این سؤال که تهدیدهای نظامی آمریکا علیه ج.ا.ا در بیانات مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای مد ظله العالی کدام‌اند؟ تلاش دارد با احصاء مؤلفه‌ها و شاخص‌های تهدیدهای نظامی آمریکا علیه ج.ا.ا این مهم را مورد توجه قرار دهد. نوع تحقیق توصیفی و از روش تحلیل محتوا با استناد به بیانات، تدابیر و فرمان‌های مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای مد ظله العالی استفاده شده است. این مقاله جهت‌گیری‌ها، نقاط تأکید و تحلیل معظم له در مورد تهدیدهای نظامی آمریکا علیه ج.ا.ا را دسته‌بندی نموده که نتایج حاصله از بررسی‌ها حاکی از آن است که مؤلفه‌های تهدید نظامی آمریکا اقدامات خصمانه نظامی، مخدوش کردن تمامیت ارضی، جنگ نرم و جلوگیری از دسترسی به دانش، فناوری و تجهیزات نظامی هستند همچنین شاخص‌های این مؤلفه‌ها را به ترتیب حمایت و پشتیبانی از متجاوز، ایجاد ناامنی، حمله نظامی، جنگ تمام‌عیار، عبور غیرمجاز نظامی، حضور نظامی در منطقه، جنگ روانی، ایران هراسی، تحریم نظامی و وابستگی نظامی تشکیل می‌دهند.

واژگان کلیدی: آیت‌الله خامنه‌ای، برآورد، تهدید^۴، تهدید نظامی

smaeilim1358@gmail.com

۱. دانشجوی دکتری جغرافیای سیاسی دانشگاه خوارزمی (نویسنده مسئول)

۲. دانش آموخته کارشناسی ارشد امنیت ملی دانشکده علوم و فنون فارابی

۳. دانشجوی دکتری مدیریت رسانه دانشگاه آزاد اسلامی واحد شمال

جستار گشایی

جستجوی امنیت از مهم‌ترین نیازها و انگیزه‌های انسانی است. مهم‌ترین نیاز جامعه، خواه یک طایفه یا قبیله و خواه یک کشور، تأمین امنیت آن‌ها توسط حکومت و دولت‌هاست. رشد جوامع و خودشکوفایی آن‌ها متکی بر سرمایه‌های انسانی و اجتماعی بوده و این هر دو، نیازمند امنیت است. اسلام امنیت را در زمره بزرگ‌ترین مواهب الهی قلمداد می‌کند و آن را نعمتی ناشناخته و هم‌تراز سلامتی می‌داند. در قانون اساسی کشور نیز در اصول مختلف به‌ویژه در اصل سوم و بیست و یکم بر ضرورت و اهمیت امنیت تأکید شده است.

در همین راستا برای ایجاد و تأمین امنیت، ضروری است نسبت به شناسایی تهدیدها و پیچیدگی‌های آن در ابعاد مختلف اقدام نمود زیرا بدون شناخت تهدیدها نه تنها امنیت کاهش یافته و تأمین نمی‌گردد بلکه زمینه‌ها و قابلیت‌های ملت نیز فرصت بروز و رشد نمی‌یابند؛ بنابراین موضوع تهدید یکی از چالش‌های اساسی پیش روی امنیت است. البته صرف پرداختن به تهدیدها دغدغه اصلی محسوب نمی‌شود بلکه شناخت تهدیدها در زمان مناسب موضوعی مهم در این رابطه است چراکه در جهان مادی امروز و با وجود جهان‌بینی‌های مادی، امکان ندارد جهان‌بینی توحیدی و مشی معنوی، دشمن نداشته باشد. همیشه در دنیا، بین ماده‌پرستان و خداپرستان، جنگ و ستیز بوده است آنان برای حفظ منافع پست و نامشروع مادی خود و سلطه بر منابع انسانی و ثروت‌های جهان، رو در روی خداپرستان که به دنبال هدف آباد کردن دنیا در سایه توحید، معنویت و عدالت هستند، می‌ایستند و دشمنی از همین تضاد اصولی و اساسی اعتقادی آغاز می‌شود. در این بین کسانی که در جبهه نظام توحیدی و معنوی در جهان قرار دارند یقیناً می‌بایستی در شناخت تهدیدها و روش‌های دشمنی بصیرت کافی داشته باشند تا بتوانند به سمت اهداف متعالی خود حرکت نمایند.

پیدایش انقلاب اسلامی ایران باعث ایجاد رویکرد و بیانی تازه در سطح جهان شد و این امر سبب شد تا قدرت‌های استکباری بین‌الملل به ایران به عنوان هدفی در جهت تضعیف و نابودی بنگرند. انقلاب اسلامی از زمان پیدایش تاکنون با تهدیدها و بحران‌های مختلف و خطرناکی روبه‌رو بوده که با تدابیر و هدایت‌های ارزنده بنیان‌گذار کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی (ره) و در ادامه، رهبری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای مدظله العالی خنثی و اکنون نظام ج.ا.ا. به‌عنوان پرچم‌دار انقلاب اسلامی در پرتو آموزه‌های دینی و قرآنی در برابر زیاده‌خواهی‌های نظام سلطه به‌عنوان شاخص کشورهای جهان شناخته می‌شود؛ بنابراین نظر به کارساز بودن رهنمودهای مقام معظم رهبری مدظله العالی در حوزه تهدیدها، تحقیق حاضر در نظر دارد برآورد تهدیدهای نظامی آمریکا علیه ج.ا.ا. را مبتنی بر بیانان معظم له بررسی و ارایه نماید.

مسئله شناخت رابطه تنگاتنگی با تاریخ اندیشه بشری دارد در واقع عمده هدف تفکر شناخت پدیده‌ها است. با وجود این وجه مشترک، تمام تلاش اندیشه‌گران برای دستیابی به شناخت منجر به

ارائه رویکردهای متنوعی شده که هر یک از زاویه‌ای خاص به موضوع نگریسته‌اند. به ویژه اگر موضوع شناخت، مباحث امنیتی و بحث تهدید و شناسایی آن باشد که مسئله پیچیده‌تر خواهد شد. درک صحیح مفهوم امنیت بدون شناخت و توجه صریح یا ضمنی به همزاد آن، یعنی تهدید عملی نبوده و به تعبیر «ماندل»، ایده تهدید در قلب تعریف امنیت قرار دارد و به مثابه محور بحث است (ماندل: ۱۳۷۷، ۵۲)؛ از این رو شناخت تهدید مقوله‌ای است که از دیرباز ذهن رهبران واحدهای مختلف ملی را مشغول کرده است (تاجیک، ۱۳۷۹: ۲۰) و دستور کار امنیت همواره، بر شناسایی تهدیدها، ریشه‌ها، خاستگاه‌ها و گونه شناسی همچنین راه‌های خنثی نمودن و کمینه‌سازی آن‌ها برای پیشینه‌سازی امنیت، آرامش و ثبات، ناظر است. در همین رابطه جمهوری اسلامی ایران با ظهور و معرفی آرمان‌های خود، از ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی تاکنون همواره مورد تهدیدهای مختلفی از سوی دشمنان قرار داشته است که این موضوع، لزوم انجام تحقیقات علمی و کاربردی در حوزه شناخت تهدید را تأیید می‌نماید.

یکی از عوامل جدی تهدید علیه جمهوری اسلامی ایران از ابتدای پیروزی انقلاب تاکنون، دولت آمریکا بوده که به شیوه‌های گوناگون و در ابعاد مختلف در حال اجرا است. دشمنی آمریکا با ملت ایران با پیروزی انقلاب اسلامی و روی کار آمدن یک حکومت دینی مبتنی بر ارزش‌های والای انسانی به رهبری امام خمینی (ره) و تسخیر لانه جاسوسی و بازداشت جاسوسانش هم‌چنین افزایش دخالت این کشور در امور داخلی ایران (اجرای کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲) و حمایت از رژیم شاه به اوج خود رسید. (رنجبر، ۱۳۸۰: ۱۱) اخراج جاسوسان و مستشاران آمریکایی از ایران اوج این ابرقدرت غرب را در جهان شکست و به دنبال این وقایع بود که سردمداران آمریکایی توطئه‌ها و تهدیدهای زیادی را برای تسلیم ایران و حتی براندازی حکومت اسلامی به کار گرفتند که از اعمال تحریم‌های اقتصادی همه‌جانبه، اقدامات خصمانه علیه ایران از جمله حمایت از ضدانقلاب داخلی، طرح کودتا، تجاوز هوایی و حمله ناکام در جریان طبس، تشویق و حمایت از رژیم بعث عراق برای حمله نظامی به ایران، حمله به سکوها، نفتی، انهدام هواپیمای مسافربری ایران و کشته شدن بیش از دویست و نود نفر انسان بی‌گناه، ادامه و تشدید تحریم‌ها در زمینه‌های مختلف و اقدامات سوء امنیتی، فرهنگی و روانی علیه جمهوری اسلامی ایران در همین راستا قرار دارند که نمونه‌هایی از این اقدامات را می‌توان در زمینه‌سازی و هدایت اغتشاش‌های کوی دانشگاه و فتنه هشتادوهشت به‌وضوح مشاهده نمود. پس با این وضعیت شناسایی دشمن و سمت‌وسوی تهدید آشکار است ولی موضوع مهم و اصلی بعد از این مرحله، شناخت ماهیت اقدامات یا تهدیدهای دشمن است که بارها در بیانات مقام معظم رهبری مد ظله العالی تحت عناوینی چون روش‌ها، هدف‌ها، نقشه‌ها، شیوه‌ها، توطئه‌ها و ترفندها از آن یاد شده است؛ بنابراین با توجه به اینکه بحث تهدیدشناسی در فضای عملیاتی بیش از آن که متوجه پرسش‌های نظری باشد نیازمند تعریف و ارائه شاخص‌هایی است که امکان سنجش تهدید و تعیین میزان شدت آن را ممکن سازد لذا سنجش و تعیین شاخص‌هایی برای ارزیابی تهدیدها امری حیاتی است.

حوزه مطالعاتی امنیت پژوهی در جامعه ایران از رهگذر رشد و توسعه‌ای که در سال‌های گذشته یافته، شاهد نتایج ارزشمندی است که استمرار این طریق را تأیید می‌نماید البته در این فضا ضرورت و امکان پرداختن به دیدگاه‌های بومی بیش از پیش احساس می‌شود. در همین رابطه مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای مدظله‌العالی همواره نگاه جامع و ویژه‌ای به مسائل امنیتی داشته و تأکید فراوانی نیز بر بومی و اسلامی نمودن متون در حوزه‌های علوم انسانی دارند که توجه به این مهم، چراغ راه نظام ج.ا.ا. در شناخت و برخورد با تهدیدها بوده و خواهد بود؛ بنابراین به نظر می‌رسد شناخت تهدیدهای نظامی آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران از منظر مقام معظم رهبریمدظله‌العالی یکی از گمشده‌های مباحث مربوط به امنیت نظام مقدس ج.ا.ا. باشد که نویسندگان مقاله برآنند تا با الهام و اتکا به رهنمودهای ناب مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای مدظله‌العالی این مهم را به عنوان مسئله تحقیق حاضر استخراج و ارائه نمایند.

جمهوری اسلامی ایران در طول تاریخ سی‌وچندساله خود همواره تحت تأثیر تهدیدهای مختلفی از سوی دشمنان به ویژه آمریکا قرار داشته است که از جمله مهم‌ترین این تهدیدها، می‌توان به بعد نظامی تهدید اشاره نمود. دولت آمریکا به‌عنوان دشمن درجه یک ایران اسلامی با توجه به خوی استکباری و استعماری خود تلاش می‌نماید با دخالت در امور داخلی دیگر کشورها به‌ویژه جمهوری اسلامی ایران با ایجاد رژیم‌های دست‌نشانده نسبت به تحمیل ارزش‌های آمریکایی به جهانیان در سایه ایجاد نظام یک‌قطبی و نظم نوین جهانی در عرصه نظام بین‌الملل با مرعوب نمودن دولت‌ها و ایدئولوژی‌های مخالف خود اقدام نماید اما این دولت از یک نکته اساسی غافل است که در جمهوری اسلامی ایران نقش و تأثیر رهبری در شناخت تهدیدها و شگردهای استکبار و دشمنان نظام از عوامل اصلی پیروزی، هدایت و تداوم انقلاب اسلامی به شمار رفته و می‌رود. در شرایط کنونی و با توجه به حمله‌ها و فشار دولت‌های استکباری علیه ج.ا.ا. تبیین دیدگاه‌های رهبری در جهت آگاهی مردم و نسل جوان برای خنثی‌سازی تهدیدها و توطئه‌های دشمن و در نتیجه سربلندی و سرافرازی ایران اسلامی و رسیدن به قله‌های رفیع توسعه و پیشرفت بسیار مهم و مؤثر است؛ بنابراین احصاء مؤلفه‌ها و شاخص‌های تهدیدهای نظامی آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران برگرفته از بیانات مقام معظم رهبریمدظله‌العالی این امکان را برای متصدیان امنیتی کشور متشکل از جایگاه‌های امنیتی، نظامی، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و... فراهم می‌نماید تا با محور قرار دادن بیانات و رهنمودهای معظم له و کسب شناخت دقیق در خصوص نوع و شدت تهدیدهای نظامی و اشکال مختلف آن نسبت به تدوین راهبردهای مناسب مبتنی بر بازدارندگی در راستای تأمین منافع و امنیت ملی گام بردارند. هم‌چنین قادر خواهند شد تا با تشخیص زمینه‌های آسیب‌پذیری در برابر تهدیدهای نظامی آمریکا، راه کارهای مناسب مقابله را برای تأمین حداکثری اهداف و افزایش قدرت ملی اتخاذ نمایند که نتیجه این اقدامات هم‌افزایی ملی در زمینه خنثی نمودن تهدیدهای نظامی آمریکا علیه ایران

اسلامی خواهد بود و اما چنانچه به این مهم توجه کافی نشود غفلت، انحراف یا اشتباه در شناخت صحیح تهدیدهای نظامی آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران را به دنبال داشته و در شناسایی زمینه‌های آسیب‌پذیری و تهدید همچنین اتخاذ راهکار مناسب نیز توفیقی نخواهیم داشت.

به لحاظ نظری، کتاب‌های فراوانی در زمینه تهدید نوشته شده است، از جمله کتاب کالبدشکافی تهدید نوشته دکتر افتخاری که این کتاب در سه فصل به شناخت، سنجش، گونه شناسی تهدیدها به صورت تفوریک و با رسم نمودار و جدول پرداخته است. در فصل سوم این کتاب تهدیدها بر مبنای شاخص‌های یازده گانه تشریح شده که در بخشی از شاخص اول (بعد) به مبحث تهدیدهای نظامی پرداخته است. نقطه قوت این کتاب فهم خوبی است که از موضوع تهدید به دست می‌آید ولی این کتاب فاقد موارد کاربردی در حوزه تهدیدشناسی است.

کتاب دیگر، تهدیدات امنیت ملی (شناخت و روش) نوشته دکتر عبدالله خانی است که این کتاب نیز در دو فصل و سیزده گفتار شناخت‌شناسی و روش‌شناسی تهدیدات امنیتی را به صورت تفوریک مورد بحث قرار داده است. تحلیل برخی روابط امنیتی حاکم بر کشور و به صورت موردی مسئله تهدید آمریکا و سایر مخالفان نظام جمهوری اسلامی ایران و متن ساده، صریح و روان از نقاط قوت این کتاب محسوب می‌گردد اما وارد نشدن عمیق به موضوع تهدید را می‌توان خلأ این کتاب دانست. علاوه بر این موارد، مقاله و پژوهش‌های بسیاری در حوزه تهدیدهای امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران وجود دارد اما هیچ کدام از آن‌ها به‌طور مستقیم به اندیشه‌های مقام معظم رهبری پرداخته‌اند که از جمله این مقالات می‌توان به مقاله ارزیابی روند ادراک تهدید ایالات متحده آمریکا علیه ج.ا.ا نوشته دکتر محمد عباسی در فصلنامه امنیت پژوهی شماره ۳۷ سال ۱۳۹۱ و مقاله تأثیر دیپلماسی عمومی آمریکا بر امنیت ج.ا.ا نوشته زهره پوستینچی و محمد بالا زاده در فصلنامه راهبرد دفاعی شماره ۴۴ سال ۱۳۹۲ و مقاله نقش اتاق‌های فکر آمریکا و انگلیس در ترویج راهبرد اسلام هراسی در فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج نوشته هادی آجیلی و روح... قاسمی شماره ۶۶ بهار ۱۳۹۴ اشاره نمود. با وجود اینکه در همه این مقالات مباحث کاربردی تهدید علیه ج.ا.ا مورد توجه قرار گرفته است ولی به طور مشخص به اندیشه مقام معظم رهبری در موضوع تهدید و تقسیم‌بندی آن توجهی نشده است؛ بنابراین تمرکز مقاله حاضر از این منظر که به اندیشه مقام معظم رهبری در زمینه مؤلفه‌ها و شاخص‌های تهدیدهای نظامی آمریکا علیه ج.ا.ا پرداخته، با پژوهش‌های دیگر متفاوت است.

پرسش تحقیق اینست که: تهدیدهای نظامی آمریکا علیه ج.ا.ا در بیانات مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای مد ظله العالی کدام‌اند؟

این تحقیق از نوع کاربردی-توسعه‌ای است. نگارندگان در تهیه این مقاله از روش توصیفی-تحلیلی و تکنیک تحلیل محتوا استفاده نموده‌اند.

تحلیل محتوا:

بررسی زبان (ابزار ارتباطات میان فردی یا میان گروهی انسان‌ها) از راه‌های گوناگون انجام می‌پذیرد که یکی از شایع‌ترین آن‌ها روش تحلیل محتواست. منظور از این روش آن است که بتوان بر اساس آن خصوصیات زبانی یک متن گفته یا نوشته شده را به‌طور واقع‌بینانه یا عینی و به‌طور نظام‌مند شناخت و از آن‌ها نیز درباره مسائل غیرزبانی؛ یعنی درباره خصوصیات فردی و اجتماعی گوینده یا نویسنده و نظرها و گرایش‌های وی استنتاج نمود (رفیع‌پور، ۱۳۸۴: ۱۰۹). تحلیل محتوا، روشی برای مطالعه و تحلیل ارتباط‌ها به شیوه‌ای نظام‌مند، عینی و کمی با هدف اندازه‌گیری متغیرهاست (راجردی و اردومینیک، ۱۳۸۴: ۲۱۷). تحلیل محتوا، فنی پژوهشی است برای استنباط تکرارپذیر و معتبر از داده‌ها در مورد متن آن‌ها، هدف تحلیلی مانند همه فن‌های پژوهشی فراهم آوردن شناخت، بینشی نو، تصویر واقعیت و راهنمای عمل است (کرپندورف، ۱۳۷۸: ۲۵).

در این مقاله بیانات و مکتوبات مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای مدظله العالی متمرکز بر موضوع پژوهش واحد ثبت است. همچنین در دو سطح جمله و بند تحلیل محتوا انجام می‌شود. در سطح اول، جملات دارای مضمون مرتبط با موضوع و در سطح دوم نیز بندهای دارای مضمون مرتبط با موضوع، واحد تحلیل هستند. در ضمن این پژوهش برای دستیابی به روایی هر چه بیشتر هم‌زمان از دو واحد تحلیل بهره برده است به این معنی که هم جمله و هم بند به عنوان تحلیل انتخاب و بررسی شده‌اند. یکی از راه‌های به حداقل رساندن برداشت‌های شخصی در نتایج پژوهش به دست آوردن «جهت‌گیری» «نقاط تأکید» متن مورد بررسی است (افتخاری و نخازی، ۱۳۹۰: ۲۸). قبل از ورود به تحلیل کلی متن لازم است محورهای مهم به دست آمده از اصل متن و گرایش‌های هر محور به دست آیند. در این پژوهش نیز ابتدا تمام بیانات و مکتوبات معظم له- که واحد ثبت تحقیق را تشکیل می‌دهند- با رویکرد به دست آوردن جهت‌گیری کلی و نقاط تأکید متون واکاوی شده است.

روایی از واژه روا به معنای جایز و درست گرفته شده و به معنای صحیح و درست بودن است. مقصود از روایی آن است که وسیله اندازه‌گیری بتواند خصیصه و ویژگی موردنظر را اندازه بگیرد. اهمیت روایی از آن جهت است که اندازه‌گیری‌های نامناسب و ناکافی می‌تواند هر پژوهش علمی را بی‌ارزش و ناروا سازد. اعتبار در اصل به صحت و درستی اندازه‌گیری محقق برمی‌گردد (خاکی، ۱۳۷۸: ۲۸۸).

یکی از راه‌های تعیین روایی، روایی صوری است. در این روش از ارزیابی کارشناسان جهت تعیین روایی استفاده می‌شود. روایی این تحقیق با توجه به این که از نوع کیفی است توسط ده نفر از استادان صاحب‌نظر در حوزه پژوهش مورد تأیید قرار گرفته است.

پایایی ابزار که از آن به اعتبار، دقت و اعتمادپذیری نیز تعبیر می‌شود عبارت است از اینکه وسیله

اندازه‌گیری که برای سنجش متغیر و صفتی ساخته‌شده، در شرایط مشابه، نتایج مشابهی داشته باشد به عبارت دیگر ابزار پایا یا معتبر، ابزاری است که از خاصیت تکرارپذیری و سنجش نتایج یکسان برخوردار باشد (مرادیان، ۱۳۸۸: ۲۵۳).

یکی از روش‌های تعیین پایایی فرمول هولستی است که فرمول آن به شرح زیر است:

$$PAO = 2A / (nA + nB)$$

در این فرمول PAO به معنی درصد توافق مشاهده‌شده، A تعداد توافقات بین دو کدگذار و nA و nB به ترتیب تعداد واحدهای کدگذاری شده از سوی کدگذاران A و B است. این رقم از صفر (هیچ توافق) تا یک (توافق کامل) متغیر است (محمدی مهر، ۱۳۸۷: ۱۵۵).

با توجه به نوع تحقیق که از نوع کیفی است برای پایایی این تحقیق از فرمول هولستی استفاده شده است. پایایی از طریق فرمول هولستی برحسب درصد توافق محاسبه شد.

A = تعداد مؤلفه‌های مشترک مورد تأیید دو نظریه دهنده خبره

nA = تعداد مؤلفه‌های مورد تأیید و نظر نظریه دهنده خبره اول.

nB = تعداد مؤلفه‌های مورد تأیید و نظر نظریه دهنده خبره دوم.

$$PAO = ۲*۹ / (۹+۱۰) = ۰/۹۴$$

نظر به اینکه بر اساس فرمول محاسبه‌شده عدد ۰/۹۴ به دست آمده است و عدد مذکور بیش از ۰/۷ است بنابراین نتیجه حاصله از پایایی لازم برخوردار است.

جامعه آماری پژوهش حاضر مجموعه بیانات و مکتوبات مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای مدظله العالی در مجامع مختلف پیرامون تهدیدهای نظامی آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران و مشتقات آن از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۹۷ است که بر اساس بیانات و مکتوبات ایشان- که در وبگاه دفتر تنظیم و نشر آثار مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای مدظله العالی موجود است- تحلیل گردید.

ادیات و چارچوب مفهومی- نظری

تهدید عبارت است از توانایی‌ها، نیت‌ها و اقدامات دشمنان بالفعل و بالقوه (داخلی و خارجی) برای جلوگیری از دستیابی موفقیت‌آمیز خودی به علایق و مقاصد امنیت ملی یا مداخله به نحوی که دستیابی به این علایق و مقاصد به خطر بیفتد (تاجیک، ۱۳۸۱: ۵۲). تهدید نسبت به امنیت ملی عبارت است از یک عمل یا پیامد یک سلسله از حوادث است که یا طی زمانی کم و بیش کوتاه، کیفیت زندگی ساکنان یک کشور را مورد چالش قرار دهد یا اینکه گزینه‌ها و دامنه اختیار فراروی حکومت، دولت یا کنشگران غیر حکومتی را به شدت محدود کرده و آن‌ها را در تنگنا قرار دهد (افتخاری، ۱۳۸۱: ۴۹). باری بوزان^۱ معتقد است: «مهم‌ترین مفهوم تهدید آن است که متوجه امنیت و منافع ملی می‌گردد؛

1. Barry Buzan

به عبارت دیگر تهدید پدیده‌ای است که می‌تواند ثبات و امنیت را در یک کشور به خطر اندازد» (مرادیان، ۱۳۸۹: ۳۰۵).

تهدیدها را می‌توان به لحاظ بعد، سطح، جغرافیا، تعادل، تقارن، پیچیدگی، هویت، جنس، کانون، انگیزه و کار ویژه دسته‌بندی نمود ولی تقسیم‌بندی تهدیدها با توجه به «بعد» رایج‌ترین رویکرد در تقسیم‌بندی را شکل می‌دهد که در آن عامل «تهدید» با توجه به حوزه‌ای که تهدید در آن عمل می‌نماید (بعد) مورد شناسایی قرار می‌گیرد بر این اساس تهدیدها به شکل زیر قابل ارائه هستند: (افتخاری، ۱۳۸۵: ۱۶۳)

تهدیدهای سیاسی، تهدیدهای نظامی، تهدیدهای اقتصادی، تهدیدهای اجتماعی، تهدیدهای زیست‌محیطی و تهدیدهای فناورانه.

تهدیدهای نظامی: تهدیدات نظامی از آشکارترین انواع تهدیدات به شمار می‌آیند که دارای پیشینه تاریخی طولانی در تاریخ تحولات جوامع بشری هستند. ویژگی برجسته این دسته از تهدیدات در استفاده از زور^۱ است که در ذیل عنوان تخصصی «منازعه» و «جنگ» از آن یاد می‌شود. بر این اساس «تهدید نظامی» به استفاده از زور برای دستیابی به اهداف بازیگر در عرصه سیاست عملی دلالت دارد و در گفتمان سنتی از امنیت دارای کاربرد بسیاری می‌باشد؛ به گونه‌ای که: (افتخاری، ۱۳۸۳: ۱-۲۸)

اولاً - امنیت با افزایش توان نظامی فهم می‌شود.

ثانیاً - روابط بین بازیگران با بازی با حاصل جمع صفر تبدیل می‌شود که در آن تلاش برای افزایش منافع، بدون کاهش در منافع دیگران متصور نیست.

ثالثاً - اصل برای افزایش منافع خود به سرکوب دیگران همت گمارد والا دیگران چنین خواهند کرد، حاکم و معتبر است.

معنای گزاره‌های بالا آن است که امنیت با نبود تهدید نظامی اصولاً مرتبط است.

پیشینه روابط ایران و آمریکا

هرچند میسیونرهای مذهبی آمریکایی در نیمه اول قرن نوزده میلادی وارد ایران شدند اما ورود آنها در راستای سیاست رسمی دولت آمریکا نبود زیرا در این دوره، انزوطلبی در دستور کار سیاست خارجی آمریکا قرار داشت. اولین ارتباط رسمی دو کشور به زمان ناصرالدین شاه برمی‌گردد. امیرکبیر صدراعظم ناصرالدین شاه را می‌توان نخستین سیاستمداری دانست که دستور ایجاد رابطه سیاسی با آمریکا را صادر کرد. او در سال ۱۸۴۹ م به میرزا محمدخان مصلحت‌گذار ایران در اسلامبول فرمان داد تا با نماینده سیاسی آمریکا در آن شهر گفتگو کرده، زمینه انعقاد قراردادی را فراهم نماید. این قرارداد در نوزده اکتبر ۱۸۵۱ م طی هشت ماه به امضاء رسید. این معاهده به دولت آمریکا اجازه حضور رسمی در خلیج فارس و تأسیس کنسولگری در بوشهر را می‌داد، مجوزی که پیش از آن فقط انگلیس از آن بهره‌مند

بود. امیرکبیر به دنبال همکاری با آمریکایی‌ها جهت تأسیس نیروی دریایی در ایران بود (موجانی، ۱۳۷۵: ۵-۶). امیرکبیر یک ماه بیشتر پس از انعقاد این قرارداد صدراعظم نبود و با دخالت انگلیس اجرای مفاد این قرارداد هم به فراموشی سپرده شد. آمریکاستیزی در ایران:

به‌طورکلی روابط ایران و آمریکا و روند شکل‌گیری آمریکاستیزی در ایران را می‌توان به سه دوره تقسیم نمود: دوره اول، اواخر قرن نوزدهم تا شروع جنگ جهانی دوم را در برمی‌گیرد. در این دوره با توجه به استراتژی انزوای طلبی آمریکا، نفوذ این کشور در ایران چندان محسوس نبود و صرفاً به اعطای خدمات آموزشی و بهداشتی و اعزام تعدادی از مستشاران آمریکایی به قصد انجام اصلاحات به خصوص اصلاح امور مالی در ایران ختم می‌شد.

دوره دوم، از زمان اشغال ایران از سوی متفقین در جریان جنگ جهانی دوم آغاز و تا پیروزی انقلاب اسلامی به طول انجامید. نیروهای متفقین رضاشاه را از قدرت خلع کردند و به جای وی پسرش محمدرضا را که سازش‌پذیر تر بود به سلطنت رساندند و تا سال ۱۹۴۶-۱۹۴۵ م ایران را در تصرف خود نگه داشتند. در این دوره، به‌تدریج نفوذ آمریکا در ایران رو به افزایش گذارد و تعدادی از نیروهای نظامی آمریکا نیز در ایران مستقر شدند.

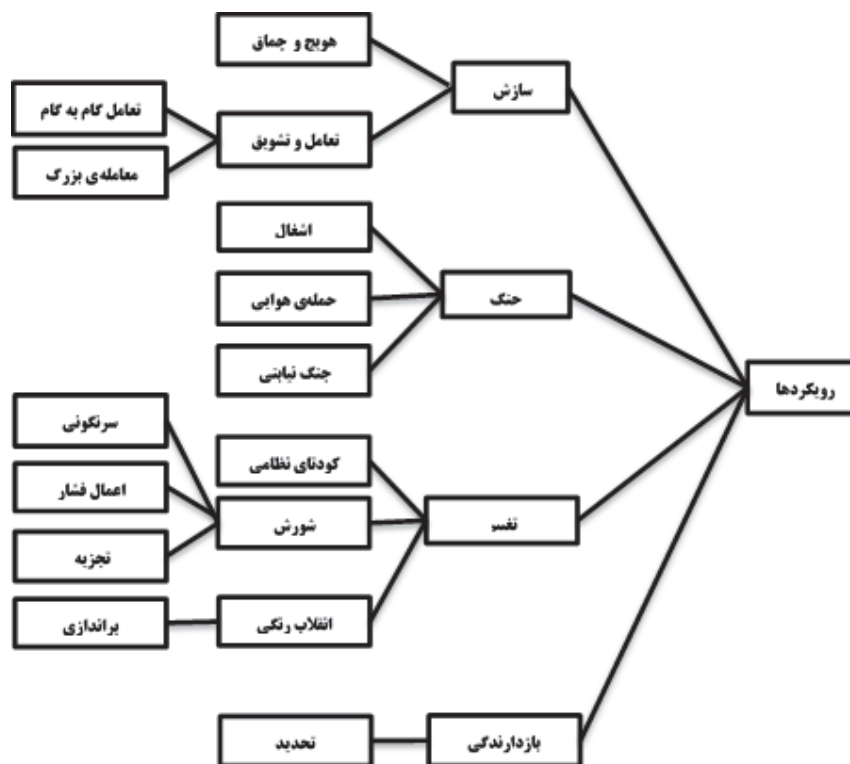
دوره سوم از زمان پیروزی انقلاب اسلامی ایران شروع می‌شود که با توجه به ویژگی استقلال‌طلبی انقلاب و نفی دخالت بیگانگان در امور کشور، روابط دو کشور رو به تیرگی گذارد. گروگان‌گیری، بلوکه شدن دارایی‌های ایران، واقعه طبس، جنگ ایران و عراق و سیاست مهار دوگانه^۱، سقوط هواپیمای ایرباس، تلاش برای امنیت اسرائیل از جمله عوامل تیرگی روابط ایران و آمریکا بعد از انقلاب اسلامی محسوب می‌شود. از نوامبر ۱۹۷۹ م مخالفت با آمریکا به یکی از اصول اصلی سیاست خارجی انقلاب ایران مبدل شد و با تسخیر سفارت آمریکا این موضوع بیش‌ازپیش مستحکم‌تر گردید. با آغاز جنگ تحمیلی، ابتدا آمریکا نقش توازن بخشی در تأمین تسلیحات طرفین جنگ داشت ولی با پیشرفت درگیری‌ها، آمریکا بیش‌ازپیش از رژیم بعث عراق حمایت می‌کرد و حمایت سیاسی و تسلیحاتی خود را به دشمن ایران ارائه می‌کرد. در اواخر جنگ تحمیلی نیز آمریکا که از پیروزی صدام تقریباً ناامید شده بود مستقیماً با ایران درگیر شد تا ایران را وادار به پذیرش آتش‌بس نماید. تابستان ۱۹۸۷ اوج درگیری‌های نظامی ایران و آمریکا در منطقه خلیج فارس بود. برخورد یک نفت‌کش غول‌پیکر شرکت نگرانو با مین‌های کار گذاشته شده از سوی ایران، کشته شدن تعدادی از پرسنل نیروی دریایی آمریکا در جریان برخورد بالگردها و جت‌های جنگی شان با یکدیگر، پرواز هواپیماهای جاسوسی بر فراز ایران، هدف قرار دادن کشتی ایرانی ایران ارج از سوی آمریکا در ۲۱ سپتامبر ۱۹۸۷ و کشته شدن سه ملوان ایرانی و هدف قرار دادن هواپیمای

مسافری ایران توسط ناو جنگی آمریکایی و شهادت دویست و نود مسافر آن از اصلی‌ترین موارد درگیری میان دو طرف در خلیج فارس بود (فریدمن، ۱۳۸۲: ۷۳). در سال ۱۹۹۳ م کلینتون رئیس‌جمهور وقت آمریکا، سیاست مهار دوگانه خود را در قبال عراق و ایران آغاز کرد. این اقدام باعث افزایش فشار آمریکا بر ایران شد و ایران را به‌عنوان کشوری یاغی^۱ معرفی کرد. در آوریل سال ۱۹۹۵ م دولت آمریکا مجموعه‌ای از تحریم‌های اقتصادی را بر ایران تحمیل کرد. این تحریم‌ها پس از تصویب قانون تحریم‌های ایران-لیبی در اوت ۱۹۹۶ م توسط کنگره آمریکا شکل شدیدتری پیدا کرد و هدف آن تضعیف اقتصاد ایران بود. مهم‌تر از همه، بخش نفت و گاز ایران مورد هدف قرار گرفته بود زیرا این دو بخش در تأمین ارز خارجی برای ایران نقش محوری ایفا می‌کردند (زیگرید، ۱۳۸۹: ۳۳۷). پس از حوادث ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ و حمله آمریکا به افغانستان، ایران موضع بی‌طرفی اتخاذ نمود ولی باین‌حال جورج بوش، در سخنرانی سالانه خود در ۲۹ ژانویه ۲۰۰۲، ایران را در کنار عراق و کره شمالی «محور شرارت»^۲ نامید. بوش در این سخنرانی مدعی شد که ایران به دنبال دستیابی به سلاح‌های کشتار جمعی است. مطرح شدن ایران به‌عنوان محور شرارت و تلاش ایران برای دستیابی به سلاح‌های کشتار جمعی و حمایت از گروه‌های تروریستی از جمله اتهام‌های آمریکا نسبت به ایران بود. در سال ۲۰۰۸ با پیروز شدن اوباما در انتخابات ریاست جمهوری با شعار تغییر و به‌ویژه سخنرانی سال ۲۰۰۹ وی در دانشگاه قاهره این انتظار می‌رفت که روابط این دو کشور از سطح تنش به حالت متعادل‌تری سوق یابد ولی علی‌رغم گذشت چند سال از به قدرت رسیدن اوباما شاهد تغییر چندانی در سیاست خارجی آمریکا در قبال ایران نبودیم و عملاً اوباما دنباله‌روی جورج بوش با ادبیاتی متفاوت بوده است. حافظه تاریخی ملت ایران هرگز نمی‌تواند اقدامات منفی و مخرب این کشور را در طول یک قرن اخیر فراموش نماید. سرنگونی حکومت مصدق، حمایت همه‌جانبه از رژیم پهلوی، حمایت مالی، نظامی و سیاسی از رژیم بعث عراق در طول دوران جنگ این کشور با ایران، حمایت‌های همه‌جانبه از رژیم صهیونیستی، تحریم‌های گسترده نظامی، اقتصادی، سیاسی و... علیه ایران از آغاز انقلاب، سرنگونی هواپیمای مسافری ایران، راه‌اندازی و حمایت همه‌جانبه از جریانات سال ۱۳۸۸ و... را نمی‌توان از تاریخ روابط این دو کشور پاک نمود.

رویکردها و گزینه‌ها در کانون‌های تصمیم‌ساز آمریکایی درباره ایران در مجموع از ابتدا تاکنون چهار رویکرد کلان و نه گزینه راهبردی درباره ایران در مراکز و کانون‌های تصمیم‌ساز آمریکایی شکل گرفته که اکثر آن‌ها نیز در مقاطع مختلف گذشته وارد عرصه سیاست‌گذاری درباره جمهوری اسلامی گشته است. چهار رویکرد اصلی عبارت‌اند از:

رویکرد سازش: ترغیب ایران به همکاری

1. Rouge State
2. Axis of Evil

نمودار شماره ۱: رویکردها و گزینه‌های راهبردی آمریکا درباره ایران (عبداله‌خانی و کاردان، ۱۳۹۰: ۱۱۶)

رویکرد سازش

رویکرد سازش که با ترکیبی از مصالحه و معامله مطرح شده است، رویکردی دیپلماتیک با هدف ترغیب ایران به همکاری با غرب است این رویکرد معتقد است که مداخله ایالات متحده با هدف براندازی، می‌تواند دولت ایران را کاملاً تقویت کند. بر اساس این رویکرد دولت ایران همه ابزارهای قدرت در کشور را در اختیار دارند بنابراین اگر ایالات متحده خواهان روابط با تهران است باید با دولت حاکم در ایران به توافق برسد.

رویکرد جنگ

این رویکرد بیش از هر چیزی تحت تأثیر لابی اسرائیل در ایالات متحده و استراتژیست‌ها و سیاسیون

وفادار به اسرائیل است و ریشه‌های چنین رویکردی به دهه نود و پایان جنگ سرد باز می‌گردد. در آن زمان نیروهای طرفدار اسرائیل علاقه‌مند بودند که ارتش آمریکا به‌طور مستقیم‌تر در غرب آسیا دخالت نماید؛ اما موقعیت آن‌ها در طی جنگ سرد محدود بود؛ چراکه آمریکا به‌عنوان یک متوازن‌کننده خارجی در منطقه عمل می‌کرد و بیش‌ترین نیروهایی که برای غرب آسیا طراحی شده بودند، شبیه نیروهای واکنش سریع در خارج از منطقه و حوزه خطر نگهداری می‌شدند. ایده آن‌ها این بود که به‌منظور حفظ توازن به نفع آمریکا قدرت‌های محلی علیه یکدیگر بازی نمایند، به همین خاطر بود که دولت ریگان از صدام در طول جنگ با جمهوری اسلامی ایران حمایت کرد. به‌طورکلی لابی اسرائیل و نو محافظه‌کاران حامیان آن‌ها برای رسیدن به اهداف خود یک استراتژی بلندمدت را در قبال ایران طراحی کرده‌اند. این استراتژی دربردارنده عناصر زیراست:

ایجاد تأخیر: این افراد معتقد هستند ایالات‌متحده باید به‌واسطه جلوگیری از انتقال تکنولوژی، تلاش‌های ایران را مختل کرده و از طریق تلاش‌های دیپلماتیک و حتی اقدامات پیشگیرانه نظامی، فعالیت‌های هسته‌ای ایران را به تأخیر اندازد. ایجاد تأخیر در توسعه توانایی‌های نظامی ایران عنصری مهم از سیاست ایالات‌متحده در برابر ایران بوده و باید همچنان باقی بماند.

ایجاد بازدارندگی و مهار: در چارچوب این استراتژی، حامیان جنگ چند پیشنهاد دارند، آنان در درجه اول استقرار و بهبود سیستم ضد موشکی را برای کاهش تأثیر سلاح هسته‌ای ایران توجیه می‌نمایند. هم‌چنین و در همین راستا پیشنهاد می‌کنند تا با تشدید مجازات و تهدید، قدرت بازدارندگی در برابر جمهوری اسلامی را افزایش دهند.

اجبار به عقب‌نشینی: مرحله آخر راهبرد تقابل‌گرایان برای مقابله با ایران وادار کردن جمهوری اسلامی ایران به عقب‌نشینی است. تقابل‌گرایان عقب‌نشینی هسته‌ای داوطلبانه از سوی ایران را همانند لیبی، آرژانتین، برزیل و آفریقای جنوبی محتمل نمی‌دانند لذا با مطالعه عوامل کلیدی عقب‌نشینی از قبیل تغییر سیاسی (مورد آرژانتین و برزیل)، تغییر برداشت‌ها از سودمندی تسلیحات هسته‌ای (مورد آفریقای جنوبی) و فشارها و تشویق‌های خارجی (مورد اوکراین و بلاروس)، بر تغییر سیاسی در ایران پافشاری می‌کنند. (Eisentadt, 2006: 2)

رویکرد تغییر از درون

کده اصلی این رویکرد تغییر از درون، رویکردی با ماهیت براندازی نظام سیاسی و در برخی موارد همراه با تجزیه بخشی از خاک ایران است. در این رویکرد سه گزینه راهبردی فرموله گردیده است: (۱) گزینه کودتای نظامی (۲) گزینه شورش (۳) گزینه انقلاب رنگی و یا کودتای مخملین.

رویکرد بازدارندگی

آخرین رویکرد مورد استقبال که اتفاقاً به لحاظ زمانی نیز در دوران قبل از انتخابات دهم و در حدفاصل

دوران پایانی زمامداری بوش و دوران آغازین اوباما شکل گرفته است، رویکرد بازدارندگی است. این رویکرد با توجه به دوره زمانی شکل‌گیری آن و با توجه به ماهیت وجودی رویکرد مذکور، تقریباً حکایت از ظهور ناکامی و درماندگی آمریکا در مواجهه با نظام اسلامی ایران دارد. رویکرد بازدارندگی، رویکرد سازش، جنگ و تغییر از درون را رویکردهای شکست‌خورده دانسته و پیشنهاد می‌نماید فعلاً آمریکا دست از سر ایران برداشته و سعی می‌نماید به مهار تهدیدهای ناشی از ایران علیه خود از طریق بازدارندگی بپردازد. ظهور این رویکرد تا حدود زیادی نشان از موفقیت انقلاب اسلامی در یک دوره سی ساله داشته است و چنانچه بر اثر غفلت، جهالت و خصومت، ظهور و بروز فتنه پس از انتخابات ریاست جمهوری خرداد ۱۳۸۸ را شاهد نمی‌بودیم، حاسه ظهور در این انتخابات می‌توانست تیر خلاصی به رویکردهای سه‌گانه و گزینه‌های هشت‌گانه آمریکا وارد آورده و برآمدن ایران در غرب آسیا و به دنبال آن عقب‌نشینی آمریکا را به همراه داشته باشد و در نهایت رویکرد چهارمی که بر پایه پذیرش حقوق مسلم جمهوری اسلامی و عدم مداخله در امور داخلی کشور و همچنین تن دادن به پذیرش منافع ملی جمهوری اسلامی بود را در حلقه‌های فکری و تصمیم‌ساز آمریکایی ایجاد کرده و در نهایت منجر به رسیدن آن به عرصه‌های سیاست‌گذاری در دولت آمریکا گردد.

تحلیل داده‌ها و تجزیه تحلیل یافته‌ها

شناخت تهدیدها اولین گام برای رسیدن به درک درست از تهدیدها علیه امنیت ملی کشور است. نظام ج.ا.ا. در عرصه منازعه‌های بین‌المللی از همان ابتدا با تهدیدهای سخت و در ادامه تهدیدات نرم مواجه بوده است که در مواردی همانند برپایی جنگ داخلی در سال‌های اول انقلاب، جنگ تحمیلی در دهه اول، هجوم فرهنگی در دهه دوم و تلفیقی از تهدید سخت و نرم در دهه سوم به منصف ظهور رسید. با عنایت به اهمیت موضوع تهدیدهای نظامی، چارچوب روشی برای درک، شناخت و مقابله با این بعد از تهدید علیه امنیت ملی نظام ج.ا.ا. نیاز است که این مهم در بیانات، مکتوبات، تدابیر و خط مشی‌های مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای مدظله العالی قابل استخراج است. در این راستا برخی از مهم‌ترین مواردی که در تحلیل محتوای اندیشه‌های رهبری به دست آمده به اختصار با هدف رسیدن به مدل قابل استخراج مورد واکاوی قرار می‌گیرد.

به طور کلی داده‌ها نمایشگری از واقعیت‌ها، مفاهیم یا دستورالعمل‌ها است. چنانچه داده‌ها به صورت واژه و نه به صورت ارقام به توصیف واقعیت بپردازد آن‌ها را داده‌های کیفی می‌نامند این نوع داده‌ها برای توصیف و تشریح شرایط محیط یک پدیده به کار می‌رود. علاوه بر این به کمک این داده‌ها می‌توان درباره روابط میان متغیرها و عمق ساختار آن به تدوین فرضیه پرداخت و سرانجام نظریه‌پردازی کرد. داده‌های کیفی با استفاده از واژه‌ها به توصیف واقعیت می‌پردازد. این گونه داده‌ها از طریق مشاهده، استخراج از اسناد و مدارک و امثال آن گردآوری می‌شود. تنظیم و تحلیل داده‌های کیفی مستلزم انجام سه فعالیت

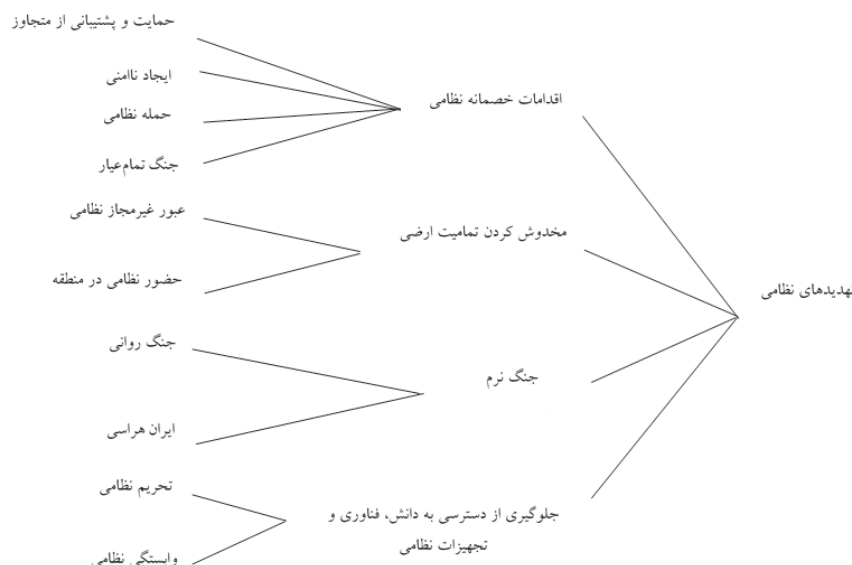
است: الف) تلخیص داده‌ها، ب) عرضه داده‌ها و ج) نتیجه‌گیری/تائید (سرمد و دیگران، ۱۳۸۱: ۲۰۷). مطالب گردآوری‌شده پس از یک مرحله مطالعه تلخیص‌گردیده و موارد تکراری و غیر مرتبط آن حذف گردید؛ و سپس مطابق نظر کلی چارچوب نظری، دسته‌بندی گردید؛ و عبارات موردنظر در قالب جدول زیر عرضه و مورد تحلیل قرار گرفت و پس از بررسی با تکنیک تحلیل محتوا در قالب نتیجه‌گیری نهایی ارائه گردیده است.

جدول شماره ۱: تحلیل محتوای تهدیدهای نظامی آمریکا علیه ج.ا.ا در بیانات مقام معظم رهبری

ردیف	متن کامل بیانات و متن انتخابی	خلاصه	مؤلفه	شاخص
۱	لازم است به اطلاع همه ملت‌های مسلمان منطقه برسانیم که ما با حضور آمریکا در این منطقه، با طمع‌ورزی آمریکا که در حرف‌های اخیرشان، خودش را بیشتر نشان می‌دهد و ما هم از اول این حدس را می‌زدیم با روحیه طلبکار و زورگو و وقیح سیاست آمریکایی، به شدت مخالفیم. آن‌ها به چه مناسبت می‌گویند که ما باید امنیت منطقه را تأمین کنیم و امنیت پایدار این منطقه ایجاب می‌کند که ما در اینجا باشیم؟! امنیت این منطقه، به شما چه ربطی دارد؟! (بیانات، سخنرانی در دیدار با فرزندان ممتاز شاهد، جانبازان شهرهای مشهد و تهران و استان کردستان، جمعی از دانش‌آموزان مدارس تهران و مدرسان مراکز تربیت‌معلم و گروهی از ورزشکاران و مسئولان سازمان تربیت‌بدنی کشور، ۱۳۶۹/۰۶/۲۱)	ما با حضور امریکا در این منطقه، با طمع‌ورزی، با روحیه طلبکار و زورگو و وقیح سیاست آمریکایی، به شدت مخالفیم	مخدوش نمودن تملمیت ارضی	حضور نظامی در منطقه
۲	یاوه‌گوهای آمریکایی، باز نروند اینجا و آنجا بگویند که «ایران می‌خواهد جنگ درست کند» یا «بمب اتم منفجر کند». این حرف‌ها و این مهمل‌گویی‌ها دیگر کهنه و منسوخ شده است. اگرچه آن‌ها به منسوخ شدن یا نشدن این مهملات نگاه نمی‌کنند و باز هم از این مهملات می‌گویند؛ اما بدانند که ما جنگ‌افروز نیستیم. ما بر طبق مبانی‌مان، با جنگ‌افروزی مخالفیم. اصول ما اقتضا می‌کند که پیام دوستی و صلح و محبت و امنیت و آرامش داشته باشیم. (بیانات در دیدار اعضای ارتش جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۴/۰۱/۳۰)	یاوه‌گوهای آمریکایی، باز نروند اینجا و آنجا بگویند که «ایران می‌خواهد جنگ درست کند» یا «بمب اتم منفجر کند»	جنگ نرم	ایران هراسی

ردیف	متن کامل بیانات و متن انتخابی	خلاصه	مؤلفه	شاخص
و...				
۲۵۷	از لحاظ قدرت منطق، قدرت استدلال، توانایی بر اثبات حقانیت، دست استکبار بسته است. تنها دو کار می‌تواند بکند: یکی تهدید نظامی است که مرتب می‌کند، یکی هم تحریم؛ این دو هم علاج دارد. تحریم را با مجاهدت در باب اقتصاد مقاومتی بایستی خنثی کرد. (بیانات در دیدار مسئولان نظام در نهمین روز ماه مبارک رمضان ۱۴۳۵ در حسینیه امام خمینی رحمه‌الله، ۱۶/ ۱۳۹۳/۰۴)	استکبار کاری که می‌تواند بکند تهدید نظامی و تحریم است.	اقدامات خصمه نظامی	حمله نظامی/ جنگ تمام‌عیار
۲۵۸	در مقابله با انقلاب ملت ایران و حرکت عظیم ملت ایران، هر چه توانستند کارشکنی کردند؛ از صدام حسین حمایت کردند، دفاع کردند- با اینکه خودشان صدام را هم قبول نداشتند، اما چون صدام در مقابل جمهوری اسلامی بود، هر چه توانستند به صدام کمک کردند- همین غربی‌ها، همین انگلیس، همین آمریکا، همین فرانسه؛ بمب شیمیایی دادند، امکانات گوناگون نظامی در اختیارش گذاشتند؛ خب این‌ها تجربه‌های ما است. روشنفکر غرب زده، چون دستگاه محاسباتی‌اش دستگاه اختلال یافته‌ای است، از این تجربه‌ها استفاده نمی‌کند، بهره نمی‌برد، استنتاج درست نمی‌کند. (بیانات در دیدار دانشجویان در بیست و پنجمین روز ماه مبارک رمضان ۱۴۳۵ در حسینیه امام خمینی رحمه‌الله، ۱۳۹۳/۰۵/۰۱)	از صدام حسین حمایت کردند.	اقدامات خصمه نظامی	حمایت و پشتیبانی از متجاوز

نمودار شماره ۲: تهدیدهای نظامی آمریکا علیه ج.ا.ا در بیانات مقام معظم رهبری

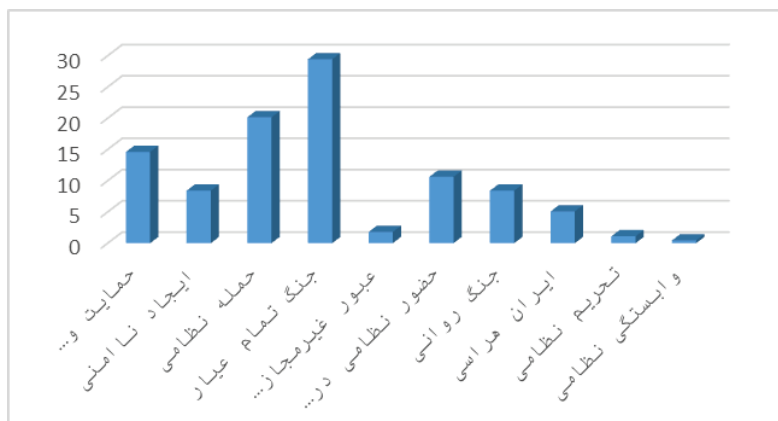
با توجه به نمودار بالا، سنجش فراوانی بیانات مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای مدظله‌العالی در خصوص تهدیدهای نظامی آمریکا علیه ج.ا.ا به این صورت خواهد بود.

جدول شماره ۲: تحلیل کمی تهدیدهای نظامی آمریکا علیه ج.ا.ا در بیانات مقام معظم رهبری

مؤلفه	شاخص‌ها	مصادیق	فراوانی
اقدامات خصمانه نظامی	حمایت و پشتیبانی از متجاوز	کمک فعال به عراق در جنگ - کمک مستقیم و غیرمستقیم - کمک تسلیحاتی، الکترونیکی، مالی، نظامی - دلگرمی، تشویق و تشجیع - تقویت و تجهیز - قرار داشتن پشت ماشین جنگی عراق - کمک بی‌دریغ	۶۶
	ایجاد ناامنی	موجب ناامنی - وسیله ناامنی - موجب ناامنی - مایه ناامنی - مخدوش شدن امنیت - افزایش ناامنی - ضدامنیتی - تهدیدکننده	۳۸
	حمله نظامی	تهاجم - کوبیدن - حرکات خصمانه - جنگ افروزی - تعرض و تجاوز - حمله - ضربه - بمباران - یورش	۹۱
	جنگ تمام عیار	تحمیل جنگ - جنگ تحمیلی هشت ساله - پروژه بین‌المللی - تهدید اتمی - اعلان جنگ - تقابل - ایجاد جنگ - زمینه‌سازی جنگ	۱۳۳

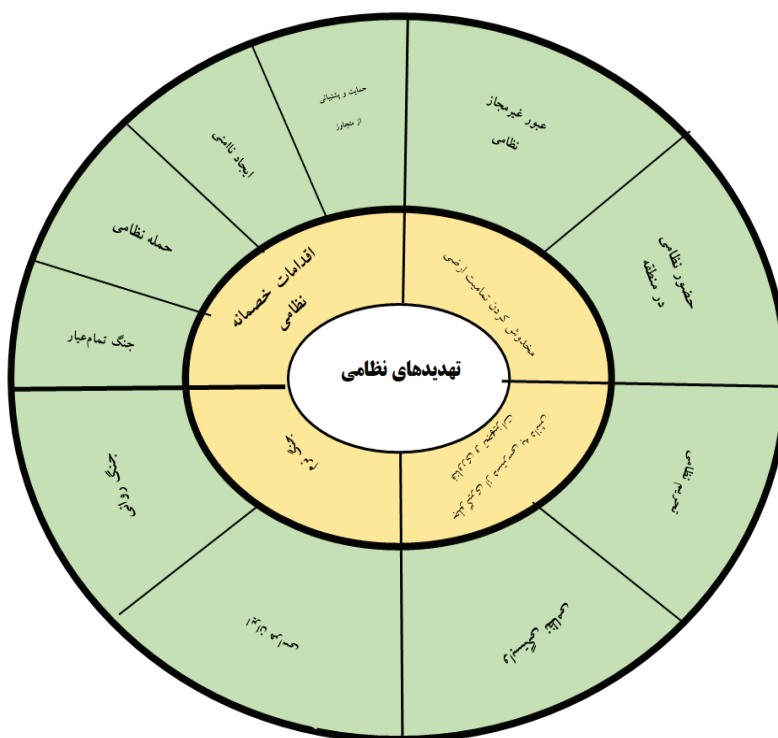
مؤلفه	شاخص‌ها	مصادیق	فراوانی
مخدوش نمودن تمامیت ارضی	عبور غیرمجاز نظامی	اقدام علیه تمامیت ارضی-حمله به طیس	۸
	حضور نظامی در منطقه	حضور نیروهای نظامی آمریکا در خلیج فارس-حضور دشمنان در نزدیکی مرزها-لشکر کشی به منطقه-حضور دائمی-حضور غاصبانه-محاصره ایران-حضور تجهیزات نظامی	۴۸
جنگ نرم	جنگ روانی	کمک تبلیغاتی-تبلیغات خصمانه-تهدید، ارباب و ترساندن-مایوس کردن-تقویت تبلیغاتی-حملات تبلیغاتی	۳۸
	ایران هراسی	ایران علیه کشورهای همسایه-جلوه دادن ایران به عنوان تهدید-شایعه‌سازی علیه ایران-معرفی کردن ایران به عنوان جنگ طلب	۲۳
جلوگیری از دسترسی به دانش، فناوری و تجهیزات نظامی	تحریم نظامی	کارشکنی-تحریم سلاح و تجهیزات-به اوج رسیدن تحریم‌ها در جنگ تحمیلی	۵
	وابستگی نظامی	قبضه کردن ارتش-وابسته بودن به آن‌ها	۲
جمع			۴۵۲

نمودار شماره ۳: نمودار ستونی تهدیدهای نظامی آمریکا علیه ج.ا.ا در بیانات مقام معظم رهبری

با توجه به جدول تحلیل محتوای بالا و تأمل و دقت نظر در فرمایشات مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای مد ظله العالی شمای کلی زیر را می‌توان به عنوان مدل تهدیدهای نظامی آمریکا علیه ج.ا.ا در بیانات رهبری ارائه نمود.

نمودار شماره ۴: مدل مفهومی تهدیدهای نظامی آمریکا علیه ج.ا.ا در بیانات مقام معظم رهبری

نتیجه

اولویت و ارزشمندی امنیت برای مردم و حکومت و تعریف «صیانت از امنیت در قبال هرگونه از تهدید» به مثابه رسالت نخستین حکومت‌ها، تماماً دلالت بر آن دارد که «شناخت تهدید» و رسیدن به اصول و مدل‌هایی که قابلیت تفسیر، تحلیل و در نهایت تجویز را داشته باشند، نه یک نیاز نظری صرف، بلکه ضرورتی حیاتی به شمار می‌آید که با منافع حیاتی هر حکومت در ارتباط است؛ بنابراین از آنجا که همواره در شناسایی تهدید مشکلاتی وجود دارد و عینی یا ذهنی بودن موضوع و تشخیص تهدیدها از نظر افراد و دستگاه‌های مختلف متفاوت است در این تحقیق تلاش شد تا با بهره‌گیری از بیانات مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای مد ظله العالی، دیدگاه‌های ایشان به عنوان مدلی قابل استفاده ارائه گردد. در این مدل مؤلفه‌های تشکیل دهنده تهدیدهای نظامی آمریکا علیه ج.ا.ا را اقدامات خصمانه نظامی، مخدوش کردن تمامیت ارضی، جنگ نرم و جلوگیری از دسترسی به دانش، فناوری و تجهیزات نظامی هستند همچنین شاخص‌های این مؤلفه‌ها را به ترتیب حمایت و پشتیبانی از متجاوز، ایجاد ناامنی، حمله نظامی،

جنگ تمام‌عیار، عبور غیرمجاز نظامی، حضور نظامی در منطقه، جنگ روانی، ایران هراسی، تحریم نظامی و وابستگی نظامی تشکیل می‌دهند.

در مجموع با توجه به تجزیه و تحلیل انجام‌شده با روش تحلیل محتوا در رهنمودهای مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای مدظله العالی جمع‌بندی حاصله از احصاء و استخراج مؤلفه‌ها و شاخص‌های تهدیدهای نظامی آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران به شرح جداول زیر می‌باشند:

جدول شماره ۳: مؤلفه‌ها و شاخص‌های تهدیدهای نظامی آمریکا علیه ج.ا.ا در بیانات مقام معظم رهبری

مؤلفه	شاخص
اقدامات خصمانه نظامی	حمایت و پشتیبانی از متجاوز
	ایجاد ناامنی
	حمله نظامی
	جنگ تمام‌عیار
مخدوش کردن تمامیت ارضی	عبور غیرمجاز نظامی
	حضور نظامی در منطقه
جنگ نرم	عملیات روانی
	ایران هراسی
جلوگیری از دسترسی به دانش، فناوری و تجهیزات نظامی	تحریم نظامی
	وابستگی نظامی

پیشنهادهای:

۱- با توجه به تحقیق انجام‌شده کار علمی به منظور بومی و اسلامی نمودن متون امنیتی به ویژه در حوزه مبانی در مراکز علمی و دانشگاهی کشور مورد توجه قرار گیرد.

۲- دانشگاه‌ها و مراکز علمی و پژوهشی جامعه اطلاعاتی و امنیتی کشور در تولید، توسعه و به کارگیری دانش امنیتی بومی و اسلامی مبتنی بر فرمایشات مقام معظم رهبری حضرت آیت‌الله امام خامنه‌ای مدظله العالی اهتمام نمایند.

۳- کارگروه تهدیدشناسی در سطح جامعه اطلاعاتی و امنیتی کشور تشکیل و با برگزاری جلسات نوبه‌ای و بنا به نیاز، به منظور وحدت رویه نسبت به احصاء تهدیدهای کشور در ابعاد مختلف و اعلام به سازمان‌های مرتبط اقدام نمایند.

۴- الگوی بومی شناخت و سنجش تهدیدها از منظر مقام معظم رهبری حضرت آیت‌الله امام خامنه‌ای مدظله العالی تدوین و در اختیار سازمان‌های مرتبط قرار گیرد.

منابع:

- افتخاری، اصغر (۱۳۸۱)، *مراحل بنیادین اندیشه در مطالعات امنیت ملی*، تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- افتخاری، اصغر، (۱۳۸۵)، *کالبدشکافی تهدیدات*، تهران، مرکز مطالعات دفاعی و امنیت ملی.
- افتخاری، اصغر و نحازی، غلامحسین (۱۳۹۰)، «امنیت عمومی در اندیشه و بیانات مقام معظم رهبری»، فصلنامه دانش اجتماعی، سال دوازدهم، شمار دوم.
- بوزان، باری (۱۳۷۸)، *مردم دولت‌ها و هراس*، مترجم: ناشر، تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- بیانات مقام معظم رهبری، قابل دست‌یابی در: www.khamenei.ir
- تاجیک، محمدرضا (۱۳۸۱)، *مقدمه‌ای بر استراتژی‌های امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران*، تهران، مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری.
- تاجیک، محمدرضا، (۱۳۷۹)، *مدیریت بحران*، تهران، فرهنگ گفتمان.
- خاکی، غلامرضا، (۱۳۷۸)، *روش تحقیق با رویکردی به پایان‌نامه نویسی*، تهران، مرکز تحقیقات علمی کشور با همکاری کانون فرهنگی انتشاراتی درایت.
- راجردی، ویم و آردومینیک، جوزف (۱۳۸۴)، *تحقیق در رسانه‌های جمعی*، ترجمه کاووس سید امامی، تهران، سروش و مرکز تحقیقات مطالعاتی و سنجش برنامه‌ای.
- رفیع پور، فرامرز (۱۳۸۴)، *تکنیک‌های خاص تحقیق در علوم اجتماعی*، تهران، شرکت سهامی انتشار.
- زیگرید، فتح، (۱۳۸۸)، *آمریکاستیزی در جهان اسلام*، ترجمه حسن سعید کلاهی و احمد تقی زاده، تهران، سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
- سرمد، زهره، بازرگان، عباس، حجازی، الهه، (۱۳۸۳)، *روش‌های تحقیق در علوم رفتاری*، چاپ دهم، تهران، انتشارات آگاه.
- عباسی، محمد، (بهار ۱۳۹۱)، *ارزیابی روند ادراک تهدید ایالات متحده آمریکا علیه ج.ا.ا از سال ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۲*، فصلنامه امنیت پژوهی، شماره ۳۷.
- عبدالله‌خانی، علی و کاردان، عباس، (۱۳۹۰)، *رویکردها و طرح‌های آمریکایی درباره ایران*، موسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر ایران، تهران.
- کریپندورف، کلوس، (۱۳۷۸)، *تحلیل محتوا*، ترجمه: هوشنگ نایب، تهران، انتشارات روش.
- ماندل، رابرت (۱۳۷۹)، *چهره متغیر امنیت ملی*، مترجم: ناشر، تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- لای، مک کین و لتیل، آر (۱۳۸۰)، *امنیت جهانی: رویکردها و نظریه‌ها*، اصغر افتخاری، تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- لنکستر، لین و (۱۳۷۰)، *خداوندگان اندیشه سیاسی*، علی رامین، تهران، امیرکبیر.

- مرادیان، محسن، (۱۳۸۸)، **روش تحقیق در علوم اطلاعاتی**، تهران، انتشارات مرکز آموزشی و پژوهشی شهید صیاد شیرازی.
- مرادیان، محسن (۱۳۸۹)، **مبانی نظری امنیت**، تهران، دانشکده علوم و فنون فارابی.
- محمدی مهر، غلامرضا، (۱۳۸۷)، **روش تحلیل محتوا (راهنمای عملی تحقیق)**، تهران، انتشارات گنجینه علوم انسانی-دانش نگار.
- موجانی، علی، (۱۳۷۵)، **بررسی مناسبات ایران و آمریکا**، تهران، دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی.
- هایز، توماس (۱۳۸۰)، **لویاتان**، حسین بشیریه، تهران، نی.
- Eisenstadt Michael, **Iran: The Complex Calculus of Preventive Military Action**, WINEP, 25 September 2006, p.2.

